

Att formulera ett föreläggande

Reglering

- Förvaltningslagen (1986:223, FL)
- Speciallag, t.ex. 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900, PBL)
- Lag (1985:206) om viten, VL
- Delgivningslagen (2010:1932, DL)

Att formulera ett föreläggande

**Generella krav på myndighetsbeslut: bl.a. förvaltningslagen
20-21 §§**

- Beslut/Beslutsmening
 - Se upp för "Upplysningar"

- Bakgrund

- Motivering
 - Bestämmelser
 - Bedömning

- Besvärshänvisning

Att formulera ett föreläggande forts.

Vid förelägganden: även viteslagen, huvudsakligen 2-4 §§

Av beslutet/beslutsmeningen ska framgå

- Vem/Adressat
- Lagstöd
- När/Tidsfrist
- Vad
- Var

Exempel: Med stöd av 8 kap. 15 § samt 11 kap. 19 § plan- och bygglagen (2010:900, PBL) förelägger Byggnadsnämnden i Exemplets kommun Johan Nilsson att, såsom ägare av fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun, före den 1 april 2014 från fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun ha bortforslat de högar av virke, stenar, ved och tegelpannor som framgår av bifogade fotografier (se bilaga 1).

Att formulera ett föreläggande forts.

Rätt adressat, 2 § VL

- Vem ska föreläggas?
 - Anges i bestämmelserna i 11 kap. PBL
 - En eller flera namngivna fysiska och/eller juridiska personer – kan leda till utredningsbehov (Exempel på otillåtna formuleringar: RÅ 1949 ref. 45 "envar", RÅ 1973 S 111 "såväl markägaren, om denne vid det aktuella tillfället kan läggas något till last, som den enskilde camparen", RÅ 1995 ref. 40 "fastighetsägaren")
 - Adressaten får inte sakna faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet

Att formulera ett föreläggande forts.

När/Tidsfrist

- Tydlighet (NJA 1971 s. 437: när åtgärderna skulle vidtas "snarast och senast den 1 februari 1970" gjordes bedömningen att skyldigheten att efterkomma föreläggandet inte kunde inträda tidigare än den 1 februari 1970)
- Olika formuleringar beroende på om något ska göras eller om något ska förbjudas, om förbud **t.ex.** "att förbjuda Johan Nilsson att från och med den 1 april 2014 fortsätta att..."
- Skälig tid beroende bl.a. på åtgärdens omfattning, årstid m.m. (RÅ 1955 ref. 30: tidsfristen förlängdes efter att adressaten anfört att nödvändiga markarbeten på grund av den långa, stränga vintern inte kunnat sättas igång)
- Skyldighet inträder som huvudregel först vid laga kraft – vite kan som huvudregel endast utdömas för överträdelse som skett efter laga kraftdatum, dock verkställighetsförordnande (11 kap. 38 § PBL)
- Tidsbestämmelse kan ändras av överprövande myndighet om den blir inaktuell, läs ihop alla instansers beslut

Att formulera ett föreläggande forts.

Vad och var

- Beskrivning av vad som ska göras/inte får göras
 - Uppräkning av åtgärder, objekt m.m.
 - Hänvisning till daterat protokoll, bifogad karta, bifogade fotografier etc., viktigt att dokumentera!
 - Inom vilken fastighet
 - Etc.

(RA 1990 ref. 39: föreläggande vid vite att inom viss tid "ha iordningställt" vissa tomter. Föreläggandet ansågs för opreciserat för att vitet skulle kunna dömas ut, dokumentation saknades. RA 1993 ref. 41: för att ett föreläggande enligt en nedskräpningsbestämmelse ska kunna meddelas får det inte råda någon tvekan om vilka åtgärder som ska vidtas för att ställa den nedskräpade platsen i ordning. JO 1998/99 s. 407: Ett beslut, enligt vilket adressaten skulle vidta "erforderliga åtgärder" för att förhindra uppkomsten av sanitära olägenheter i en byggnad, ansågs vara otillräckligt preciserat. Miljödomstolen i Växjö:s dom den 6 september 2004, M 3191-04: "All inredning avsedd för bostadsändamål" ansågs vara otillräckligt preciserat.)

Att formulera ett föreläggande forts.

Vad och var forts.

- Tydlighet!!!
 - Ska som huvudregel anges vilka fysiska åtgärder som ska vidtas i stället för önskat resultat
 - Begränsat utrymme för tolkningar om vitesföreläggande

Exempel på tvetydig formulering: Med stöd av 8 kap. 14 § samt 11 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900, PBL) förelägger Byggnadsnämnden i Exemplets kommun Johan Nilsson att, såsom ägare av fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun, senast den 1 april 2014 riva den inom fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun belägna byggnaden, markerad på bifogad karta (se bilaga 1).

Att formulera ett föreläggande forts.

Motivering

- Bestämmelser
 - Ange relevanta bestämmelser (t.ex. 8 kap. 15 §, 11 kap. 20 och 37 §§ PBL) samt i förekommande fall hänvisning till rättsfall m.m.
- Bedömning
 - Bedömning av behovet av föreläggande/vite (kopplat till beskrivningen av rådande omständigheter, t.ex. att adressaten tidigare har uppmanats att vidta åtgärden etc.)
 - Bedömning av vem föreläggandet ska riktas mot
 - Angivande av vilka åtgärder som krävs och inom vilken tid eller vad som ska förbjudas och från och med vilken tid, ev. bedömning av tidsfristens skälighet
 - Om vite, fast belopp eller löpande vite, ev. bedömning av beloppets skälighet
 - Invändningar från adressaten bör bemötas
 - Etc.

Att formulera ett föreläggande forts.

Ny ägare

- 11 kap. 40 § PBL: Anmälan till inskrivningsmyndigheten
- 11 kap. 46 § PBL: Vissa förelägganden mot fastighetsägare gäller mot ny ägare
- 11 kap. 47 § PBL: Om sådana förelägganden har förenats med löpande vite och ägarbytet har skett genom köp, byte eller gåva gäller vitet mot ny ägare, om föreläggandet har antecknats hos inskrivningsmyndigheten
- 11 kap. 48 § PBL: Andra viten än löpande viten gäller inte mot ny ägare, nytt vitesföreläggande krävs

Att formulera ett föreläggande forts.

Genomförande på bekostnad av adressaten

- 11 kap. 27 § PBL: Vissa åtgärder får utföras på ägares bekostnad om föreläggande inte följs, OBS! krävs dock enligt 11 kap. 28 § PBL att föreläggandet innehåller upplysning om detta!
- 11 kap. 27 § PBL innebär sanktion mot enskild, reglerna i viteslagen bör beaktas analogt vid utformning av föreläggande

Vite

- Vite eller inte?
 - Viktigt allmänt intresse som brådskar
 - Den enskildes inställning tidigare i ärendet
 - Finns i vissa fall möjlighet att tillämpa 11 kap. 27 § PBL
- Ett vitesföreläggande bör ha föregåtts av råd och anvisningar (RA 1973 ref. 40: Då en tomtägare inte, genom upprepade vitesförelägganden, kunnat förmås att hålla sin tomt i vårdat skick trots att detta borde kunnat ske genom enkla medel, har det bedömts mer ändamålsenligt att i första hand försöka att genom råd och anvisningar förmå honom att godvilligt vidta åtgärden. Vitesföreläggandet undanröjdes därför. OBS! Särskilda omständigheter i detta avgörande.)

Vite forts.

- Ordinärt vite: i föreläggandet bestämt engångsbelopp vid underlåtelse att vidta åtgärd eller vid överträdelse av förbud
 - vitet kopplas till hela eller delar av vitesföreläggandet

Exempel: Byggnadsnämnden i Exemplets kommun beslutar, med stöd av 8 kap. 15 § samt 11 kap. 19 och 37 §§ plan- och bygglagen (2010:900, PBL) att förelägga Johan Nilsson, såsom ägare av fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun, att

1. vid vite om 20 000 kr bortforsla den brädhög inom fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun som framgår av bifogade fotografier (se bilaga 1).
2. vid vite om 10 000 kr bortforsla den stenhög inom fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun som framgår av bifogade fotografier (se bilaga 2).

Åtgärderna ska ha utförts senast den 31 mars 2014.

Vite forts.

Löpande vite

- Löpande vite (4 § viteslagen): i föreläggandet bestämt belopp för
 - varje tidsperiod av viss längd under vilket föreläggandet inte har följts
 - om återkommande förpliktelse, varje gång adressaten underlåter att fullgöra förpliktelsen
 - om förbud, varje gång förpliktelsen överträds
- Beslutas vid ett tillfälle men kan falla ut vid flera tillfällen
- Om det vid begäran om utdömande av löpande vite föreligger mer än en överträdelse får endast vite utdömas för en överträdelse, TM måste alltså begära utdömande av vite efter varje överträdelse (9 § 2 stycket viteslagen)

Vite forts.

Löpande vite forts.

Exempel 1. Skriv **inte** så här: Med stöd av 8 kap. 15 § samt 11 kap. 19 och 37 §§ plan- och bygglagen (2010:900, PBL) förelägger Byggnadsnämnden i Exemplets kommun Johan Nilsson att, såsom ägare av fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun, senast den 31 mars 2014 från fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun ha bortforslat de högar av virke, stenar, ved och tegelpannor som framgår av bifogade fotografier (se bilaga 1). **Föreläggandet förenas med ett löpande vite om 10 000 kr varje gång nämnden noterar att föreläggandet inte följs.**

För omfattande och opreciserat vad gäller tidsangivelsen

Vite forts.

Löpande vite forts.

Exempel 2. Skriv så här: Med stöd av 8 kap. 15 § samt 11 kap. 19 och 37 §§ plan- och bygglagen (2010:900, PBL) förelägger Byggnadsnämnden i Exemplets kommun Johan Nilsson att såsom ägare av fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun, vid vite om 10 000 kr, senast den 31 mars 2014 från fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun ha bortforslat de högar av virke, stenar, ved och tegelpannor som framgår av bifogade fotografier (se bilaga 1).

Johan Nilsson ska vidare utge ett vite om 10 000 kr för varje period om tre månader, räknat från den 31 mars 2014, under vilken alla eller någon av högarna ligger kvar på fastigheten Rucklet 1:1 i Exemplets kommun.

Tidsperioderna ska inte göras kortare än att TM hinner med att kontrollera efterlevnaden av föreläggandet!

Vite forts.

Förbud mot solidariskt vite

Exempel 1. Skriv inte så här: Byggnadsnämnden förelägger Johan Nilsson och Nils Johansson vid vite om 10 000 kr att...

Exempel 2. Skriv så här: Byggnadsnämnden förelägger Johan Nilsson och Nils Johansson vid vite om 10 000 kr vardera att...

Vitesbeloppets storlek

- Belopp som kan antas förmå adressaten att följa föreläggandet
- Hänsyn bör tas till adressatens ekonomiska förhållanden, värdet av det som föreläggandet avser, samhällsintresset av att föreläggandet följs, övriga omständigheter, t.ex. om adressaten tidigare underlåtit att följa vitesföreläggande
- Det ska i normalfallet inte vara ekonomiskt fördelaktigt att "välja" att betala vitet

Vite forts.

Övrigt

- Föreläggandet måste delges adressaten enligt delgivningslagen
 - Observera att kontroll måste göras av att det verkligen är adressaten eller behörig företrädare för adressaten som har undertecknat mottagningsbeviset!
 - Måste framgå att det som har delgivits är vitesföreläggandet
- Processuella regler måste iakttas, t.ex. kommunikering med adressaten före beslut
- Dokumentation!
 - Daterat besiktningsprotokoll
 - Fotografier
 - Tidigare skrivelser
 - etc.

Utdömmande av vite

- När föreläggandet vunnit laga kraft och tidsfristen passerats måste TM kontrollera om föreläggandet har följts
- Talan om utdömmande av vite måste delges adressaten inom två år från det att förutsättningarna för att väcka sådan talan har uppstått (9 § 3 stycket viteslagen)
- Vid en begäran om utdömmande av vitet hos MMD ska TM bl.a. bifoga bevisning om att föreläggandet inte har följts
 - Bevisbördan för att föreläggandet inte har följts ligger på TM
 - Dokumentation!

(NJA 1954 C 637: adressaten påstod att han följt föreläggandet och hållit de aktuella lägenheterna uppvärmda enligt föreskrifterna. TM åberopade vittnesmål från hyresgäster och visade upp diagram från termografer, som hade varit placerade i lägenheterna. TM ansågs ha styrkt att föreläggandet inte följts och vitet dömdes ut.)

Utdömmande av vite forts.

- MMD gör, trots att vitesföreläggandet vunnit laga kraft, vissa kontroller av att föreläggandet kan läggas till grund för utdömmande av vitet och att även i övrigt sådana omständigheter föreligger att vitet kan dömas ut, t.ex.
 - Rätt adressat
 - Adressaten delgiven
 - Tydlighet i vilken förpliktelse som ska uppfyllas och när (om föreläggandet måste tolkas ska sådan tolkning ske restriktivt, se RÅ 1990 ref. 39)
 - Om adressaten har brutit mot föreläggandet
 - Om det finns godtagbara skäl till att adressaten inte har följt föreläggandet
 - Om det finns skäl att jämka vitesbeloppet nedåt
- MMD:s granskning kan behöva bli mer omfattande om föreläggandet aldrig har överklagats

Avslutning

- Tydlighet är A och O
 - Fundera noga på det önskade resultatet
 - "Fågelperspektiv"
 - Testa på en kollega
- Var noga med formalian
 - 2 § viteslagen etc.
 - Delgivning med rätt person
 - Etc.
- Dokumentation "före och efter"
 - Inför och vid beslut om föreläggande
 - Efter tidsfristens utgång

